

УДК 378.141:378.4(73)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

Тетяна Данилишена

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Дорошенка, 41, 79000 Львів, Україна*

Розглянуто головні цілі провідних американських університетів, виділено головні принципи, особливості організації навчального процесу в США.

Ключові слова: індивідуальний підхід, рефлексивний підхід, гуманістичні педагогічні технології, рейтингова оцінювальна система.

В умовах сучасної зміни парадигми української педагогічної освіти, її реформування відповідно до демократичних принципів і вимог ринку та запобігання помилок доцільно звернутися до порівняльного розгляду професійно-педагогічної підготовки вчителів у технологічно розвинених зарубіжних країнах, зокрема в США, виділити головні принципи, особливості організації навчального процесу в провідних американських університетах.

У вітчизняній педагогічній літературі нагромаджено значний обсяг знань про теорію і практику освіти у США. Різні проблеми, пов'язані з діяльністю вищої школи США на сучасному етапі, досліджували багато вчених: загальні питання організації американської вищої школи та історії її розвитку розглянуто в працях В. Акатьєва, Т. Георгієвої, Л. Філіпової, Т. Кошманової; педагогічні технології, методи і організаційні форми навчання у вищому навчальному закладі вивчають М. Кларін, А. Мітіна, І. Тагунова, В. Чорний, А. Алексюк, Т. Ільїна.

Головною основою американського суспільства є його прихильність до ідей свободи та демократії, які гарантують кожному громадянину США можливість повноцінної життєвої самореалізації.

Стрімкий перехід американської економіки від постіндустріального до етапу розвитку – економіки обслуговування і, як наслідок, підвищення вимог до компетентності працівників всіх рівнів – орієнтує сучасну освіту на те, щоб навчати людину самостійно і критично мислити, продуктивно спілкуватися, приймати адекватні рішення в проблемних ситуаціях, а також бути здібним і готовим вчитися протягом усього життя.

Розглянемо, як провідні американські педагогічні заклади формулюють свої цілі та завдання в програмних документах. Педагогічна школа Університету Вісконсін-Мадісон так визначає свою мету:

- 1) забезпечити майбутніх педагогів знаннями і сформувати у них переконання для того, щоб вони були здатні до моделювання такого навчального простору, яке сприятиме інтелектуальному розвитку і моральному вихованню студентів; охоплювати розвивальний, науково доведений і соціально релевантний зміст навчання; бути ефективним як засіб підтримки всіх дітей і дорослих у досягненні академічних успіхів; дати змогу педагогам стати справжніми “дослідниками в шкільних класах” за допомогою безперервного аналізу особистої діяльності в пошуках досконаліших, ефективніших методів і способів навчання та викладання;
- 2) забезпечити навчальний простір, в якому наукові дослідження безперервно поповнюють знання про особливості підготовки працівників освітньої сфери, а також знання про процеси навчальної і викладацької діяльності;
- 3) готувати майбутніх лідерів освітньої системи, надаючи студентам-магістрантам можливість вивчати й удосконалювати процес підготовки майбутніх учителів та інших працівників освіти; можливість брати участь у цих університетських програмах як супервізорів, викладачів з неповним робочим навантаженням, а також у співпраці з професорсько-викладацьким складом вищого закладу здійснювати наукову-дослідну роботу з проблем педагогічної освіти, викладацької діяльності педагога і навчальної діяльності студентів [4].

Університет штату Мічиган так формулює свою мету: “Лідерство, дослідження і послуги в сфері освіти: а) готувати професіоналів-лідерів; б) удосконалювати освіту шляхом реформування; в) досліджувати сутнісні та процесуальні аспекти безперервної освіти”. “Ми прагнемо глибше зрозуміти, як навчаються і розвиваються діти та дорослі, і як педагоги можуть найкращим чином застосувати знання про це на благо всіх, хто навчається. Ми визнаємо, що всі педагоги є суб’єктами пізнання і наша мета – забезпечити їхній безперервний професійний розвиток. Ми прагнемо, щоб наш коледж став освітнім співтовариством для студентів, професорсько-викладацького складу та іншого персоналу”[5].

Педагогічна Школа Стенфордського університету виражає свої ціннісно-цільові орієнтири, маючи за свою мету надати всім людям можливість з максимальною користю застосувати здобуту освіту, прагне до світового лідерства в новітніх крос-дисциплінарних дослідженнях як базису педагогічної практики і її концептуальних основ. Школа прагне розвивати інтелектуальні та творчі здібності своїх студентів, щоб сприяти розвитку їх лідерських здібностей для підвищення якості освіти у всьому світі [3].

Наведемо також цільові пріоритети педагогічного коледжу Університету штату Огайо: мета коледжу – бути в авангарді зусиль до удосконалення викладання і навчальної діяльності тих, хто навчається, здоров'я, відпочинку і якості життя в цілому у США та за їх межами; готувати педагогів вищої школи, науковців у сфері освіти і вчителів-практиків, щоб надихати, розвивати, просувати, здійснювати та оцінювати освіту, яка є необхідною для процвітання суспільства в США. Головне завдання коледжу: гарантувати, що його випускники підготовлені до того, щоб стати лідерами в безперервно змінюваному культурно-плюралістичному суспільстві; плідно співпрацювати у процесі своєї діяльності в сферах освіти, охорони здоров'я, соціальної роботи, культури, спорту, зайнятості населення, державного управління в США та за кордоном [6].

Аналіз змісту багаторівневих професійно-педагогічних стандартів США, програмних заяв і нормативних документів різних американських педагогічних вищих навчальних закладів дає підстави зробити такий висновок: вища педагогічна школа США ставить перед собою мету:

- готувати компетентного, творчого, кваліфікованого педагога-дослідника в сфері освіти, який би прагнув до безперервного професійно-особистісного самодосконалення та саморозвитку. Такий професіонал повинен бути готовим до плідної професійної діяльності в суспільстві культурного і національного плюралізму, заснованому на гуманістичних засадах демократії та громадянськості;
- забезпечити умови для працівників педагогічної сфери отримувати освітні послуги протягом усього життя, щоб підвищити рівень своєї професійної компетентності, конкурентоспроможність на ринку праці та соціальної мобільності;
- генерувати, поглиблювати та поширювати знання з теорії та практики освіти за допомогою стимуляції і здійсненням науково-дослідної діяльності з метою підвищення інтелектуального, духовно-морального, соціального та економічного американського суспільства.

У процесі дослідження виявлено особливості організації навчального процесу, які ґрунтуються на основних професійних цінностях.

Індивідуальний підхід до студента. Центрування навчального процесу на студента – підхід, який акцентує на особистості кожного студента (особистому досвіді, поглядах, інтересах, здібностях і потребах). За традиційним підходом в американських університетах немає поняття колективу чи групового університетського навчання, на відміну від України.

Єдність теорії та практики. У США професійну освіту майбутні учителі здобувають у гармонійному поєднанні вивчення теорії психолого-

педагогічних дисциплін з набуттям практичного (“лабораторно-клінічного”) досвіду.

Свобода вибору. Вільний вибір предметів, який став результатом боротьби за особисту свободу в США, привів до викладання академічних дисциплін у змінних групах студентів, які для проходження стандартної програми педагогічної освіти самостійно обирають для вивчення в цілому 12-14 курсів (залежно від кількості залікових одиниць у курсі і іспитів) із загальної кількості 100 – 110 для отримання сертифікату вчителя [1, с.71].

Рефлексивний підхід до навчального процесу. За професором Патнем, рефлексивність означає високий рівень педагогічного мислення, вдумливе розв’язання педагогічних ситуацій і є вагомим показником професійної компетентності.

Використання гуманістичних педагогічних технологій. Освіта в американських університетах гуманістично спрямована, демократична, безперервна, варіативна та інноваційна, ґрунтується на дотриманні принципів доступності, поступовості, просування від простого до складного. На заняттях ефективними в досягненні конкретно поставлених цілей є активні методи навчання (метод дискусії, проекти, портфель студента), проблемне навчання, індивідуальний підхід до студента. Для прикладу наводимо декілька технологій та методів.

- Модульна технологія навчання. Визначає змістовний аспект навчання і організацію занять. Для модульної організації навчання характерна специфічна організація діяльності студентів. Основним видом роботи стає самостійна робота з навчальним матеріалом. Така робота відбувається за індивідуальною програмою, в індивідуальному темпі.
- “Портфоліо”. Ця технологія є однією з найпопулярніших стратегій технологій розвитку критичного мислення. Суть її у тому, що в процесі навчання збираються і групуються за рубриками роботи, виконані студентами. “Портфоліо” може оформлятися в “паперовому” чи електронному варіанті.
- Проектний метод навчання. У реалізації цього методу студенти зможуть засвоїти основні поняття дисципліни на підставі діяльного підходу до організації навчання, опанувати культуру пошуку, оформлення і подання інформації, засвоїти навички командної роботи.
- Навчальні тренінги. Тренінги у педагогічному вищому навчальному закладі стають формою інтерактивного навчання, метою якого є розвиток компетентності міжособистісної і професійної поведінки у спілкуванні, вони – один із важливих методів у системі професійної підготовки вчителя.

- Лекції. Проведення лекцій дасть змогу сформувати у студентів такі вміння: самостійно структурувати матеріал, виявляти основні блоки в проблемі, використовувати різні джерела інформації. Види лекцій, які можуть бути використані в процесі навчання з використанням інформаційних технологій: інформаційні, проблемні, оглядові, лекції-діалоги.

Рейтингова оцінювальна система. Рейтингова оцінка знань студентів базується на систематичному оцінюванні всіх робіт, а також урахуванні коефіцієнтів різних видів робіт.

Отже, можна зробити висновок, що особливості організації навчального процесу в США є відображенням загальнолюдських, національних і конкретно-історичних цінностей сучасного американського суспільства. Метою американських університетів є підвищення ефективності і якості навчання та викладання для підготовки спеціалістів у різних напрямках професійної практики і науково-дослідної роботи, щоб задовільнити високі вимоги у сфері освіти.

-
1. Кошманова Т. С. На шляху до новітньої педагогічної освіти (На прикладі Університету штату Мічиган, США). Львів, 2000.
 2. Кошманова Т. С. Розвиток педагогічної освіти у США (1960-1998 рр.). Львів, 1999.
 3. Deborah J. Stiper. What is special about the Stanford University School of Education. <http://ed.stanford.edu/suse/aboutsuse/index.html>
 4. Julie Underwood. Strategic Initiatives 2006-07. <http://www.education.wisc.edu/about/initiatives/>
 5. Mission and goals statement. The University of Michigan School of Education. <http://www.soe.umich.edu/missionandgoals/index.html>
 6. Renee A. Middleton. Mission and Academic Priorities. <http://www.coe.ohiou.edu/about-coe/mission.htm>

**ASPECTS OF ORGANIZING EDUCATIONAL PROCESS IN
THE UNIVERSITIES OF USA****Tetyana Danylyshyna***Ivan Franko National University of L'viv
Doroshenko Str., 41, UA – 79000, L'viv, Ukraine*

The article dwells on some primary intent of the leading American universities, selects the basic principles and features of organizing the educational process in the USA.

Key words: individual approach, reflective approach, humanistic pedagogical technologies, rating assessment system

**ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В
УНИВЕРСИТЕТАХ США****Татьяна Данилишена***Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Дорошенка, 41, 79000. Львов, Украина*

Рассмотрены основные цели ведущих американских университетов, выделены основные принципы, особенности организации учебного процесса в США.

Ключевые слова: индивидуальный подход, рефлексивный подход, гуманистические педагогические технологии, рейтинговая система оценивания.

Стаття надійшла до редколегії 27.06.2008

Прийнята до друку 10.10.2008